VIKIPEEDIA

Nogai keel

See artikkel ootab keeletoimetamist.
Kui oskad, siis palun aita artiklit keeleliselt parandada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Nogai_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Artiklis ei ole piisavalt viiteid. *(Aprill 2020)*
Palun aita väiteid kontrollida ja viiteid lisada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Nogai_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Nogai keel on altai keelkonda turgi keelte rühma kuuluv keel.

Nogai keelt kasutavad Venemaal, peamiselt Dagestanis elavad nogaid. Emakeelena rääkivaid inimesi on umbes 87 000.

Kirjasüsteemina kasutatakse kirillitsat.

Sisukord

Arvsõnad nogai keeles
Foneetika
Morfoloogilised kategooriad
Lisateave
Keelesuhted
Viited

Arvsõnad nogai keeles

- Бир – üks
- Эки – kaks
- Уьш – kolm
- Доьрт – neli
- Бес – viis
- Алты – kuus
- Сегиз – seitse
- Тогыз – kaheksa
- Он – üheksa

Foneetika

Nogai keeles on 8 täishäälikut. *(а, е, ы, і, о, ö, у, ÿ)*

Mõned sõnad nogai keeles:

йан – hing; йӱрек – süda; бас – pea

Morfoloogilised kategooriad

Tegusõna tunnused: макъ, с, в, гъы. Kesksõna oleviku tunnus: атагъан. Näiteks: баратагъан – see, kes tuleb, ning tulev

Tuleviku moodustamine: (а)йакъ. Näiteks: келейек – see, kes tuleb (tulevikus)

Süntaks: tendents analüütilisteks liitlauseteks. http://www.kavkazweb.net/forum/topic/26508-nogaiskii-iazyk/ Vt ajaleht **Nogai keeles**: http://sh-tavisi.etnosmi.ru/one_stat.php?id=7369

Lisateave

Enne 1928. aastat kirjutati nogai keelt araabia tähtedega.

ك ۋ ۇ پ ڭ چ ژ گ

1928. aastal tähestikku muudeti ja võeti kasutusele ladina tähed ning samuti omapärased nogai keele tähed. Uue tähestiku autor oli keskkooliõpetaja A. Sh. Dzhanibekov. Ajaloo jooksul on tähestikku muudetud veel mitu korda ja aastal 1950 läbi viidud uus reform on jäänud tänapäevani nogai keeles püsima. Nüüd on nogai tähestikus peaaegu samasugused tähed nagu vene keeles ja mõned on laenatud ka teistest keeltest.

Keelesuhted

Nogai keel kuulub turgi keelte kõptšaki ehk looderühma ja moodustab koos karakalpaki ja kasahhi keelega kõptšaki-nogai alarühma.

Keel on säilitanud arhailisi kõptšaki jooni. Keelt on vähe uuritud. N. Baskakovi järgi jaguneb nogai keel 3 murderühmaks:

- karanogai (turgi keeltes kara „must”) murre, mida räägitakse Dagestanis Nogai rajoonis Kuma jõgikonna alamjooksul ning Kuma ja Tereki alamjooksu vahelisel alal Dagestani põhjaosas;
- pärisnogai murre, mida räägitakse Stavropoli krai Atšikulaki ja Neftekumski rajoonis, kahe nimetatud murde kõnelejad moodustavad rohtlanogaide rühma;
- aknogai murre (turgi keeltes „valge”; turgi rahvastel on hõimude jagamine mustadeks, valgeteks jne. tavaline: must on tähistanud põhjakaart, valge läänt) Kubani ja selle lisajõgede ääres Karatšai-Tšerkessis, Mineralnõje Vodõ Kangõ auuli nogaid (13 200 kõnelejat).

Viited

- http://www.ethnologue.com/country_index.asp

Vikisõnastiku artikkel: **Kategooria:Nogai_keel**

- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bd/Nogay_Horde.svg
- http://www.kavkazweb.net/forum/topic/26508-nogaiskii-iazyk/
- http://sh-tavisi.etnosmi.ru/one_stat.php?id=7369 (http://sh-tavisi.etnosmi.ru/one_stat.php?id=7369)

- http://www.nommevalitsus.org/index.php?option=com_content&view=article&id=7489&Itemid=288&lang=en
- Beauty of Nogai Culture (https://www.youtube.com/watch?v=EVUdboOghoo). Laul nogai keeles.

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Nogai_keel&oldid=5607029"

Selle lehekülje viimane muutmine: 10:16, 15. aprill 2020.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.